

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

TEJA ČUK

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

POLOŽAJ DRUŽBENIKA V ENOSEBNI D. O. O. V SISTEMU SOCIALNE
VARNOSTI

Ljubljana, avgust 2011

TEJA ČUK

IZJAVA

Študentka Teja Čuk izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Jake Cepca , in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 30. 08. 2011

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1. ENOOSEBNA D. O. O.	2
1.1. Ustanovitev enoosebne d. o. o.	3
1.2. Poslovanje enoosebne d. o. o.	7
2. RAZMERJE USTANOVITELJA IN EDINEGA DRUŽBENIKA D. O. O. DO LASTNE DRUŽBE	8
2.1. Družbenik	8
2.2. Poslovodja	9
2.2.1. <i>Pogodba o zaposlitvi</i>	10
2.2.2. <i>Pogodba o poslovanju</i>	10
2.2.3. <i>Sodna praksa</i>	12
3. SISTEM SOCIALNE VARNOSTI	14
3.1. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje.....	15
3.1.1. <i>Predlog Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju – ZPIZ 2</i>	16
3.1.2. <i>Družbenik kot poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe</i>	16
3.1.3. <i>Družbenik kot poslovodja v delovnem razmerju</i>	18
3.2. Zdravstveno zavarovanje.....	18
3.2.1. <i>Družbenik kot poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe</i>	19
3.2.2. <i>Družbenik kot poslovodja v delovnem razmerju</i>	20
3.3. Zavarovanje za primer brezposelnosti.....	20
3.3.1. <i>Družbenik kot poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe</i>	21
3.3.2. <i>Družbenik kot poslovodja v delovnem razmerju</i>	21
3.4. Zavarovanje za starševsko varstvo	22
3.5. Shematski prikaz sistema socialnih zavarovanj glede na različne statusse zavarovancev v enoosebni d. o. o.	22
SKLEP	23
LITERATURA IN VIRI	26

UVOD

V današnjem času lahko ljudje pri ustanovitvi podjetja izbirajo med različnimi oblikami družb. V primeru, da družbo ustanavlja ena sama oseba, le-ta lahko izbira med družbo z omejeno odgovornostjo, delniško družbo ter samostojnim podjetnikom. V diplomski nalogi bom opisala družbo z omejeno odgovornostjo z enim družbenikom, imenovano tudi enoosebna d. o. o.

V Sloveniji se pogosto pojavljajo vprašanja glede obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter obveznega zdravstvenega zavarovanja za družbenike enoosebnih družb. Problem se namreč pojavlja pri različnih pravnih statusih zavarovancev za socialna zavarovanja. V primeru, ko je ustanovitelj družbe v delovnem razmerju ter hkrati edini družbenik in poslovodja, je zavarovan po drugačni osnovi kot oseba, ki je le družbenik družbe. Drugi problem, ki se pojavlja med ustanovitelji, pa je, če so lahko kot edini družbeniki hkrati tudi v delovnem razmerju pri lastni družbi – in s tem zavarovani kot delavci, saj se jim potem obračunava nižja prispevna stopnja kot osebam, ki so le družbeniki v družbi.

Cilji diplomskega dela so opredeliti enoosebno družbo z omejeno odgovornostjo in predstaviti njene značilnosti, analizirati različne statuse, ki jih ima lahko posameznik v družbi, analizirati sistem socialne varnosti v Sloveniji na primeru enoosebne d. o. o., in na podlagi praktičnih primerov primerjati te statusne pri posameznih vrstah socialnih zavarovanj.

V prvem poglavju diplomskega dela bom opredelila pojem enoosebne družbe. D. o. o. uvrščamo med kapitalske družbe, kar pomeni, da družba za svoje obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem, družbeniki pa za obveznosti družbe ne odgovarjajo oziroma odgovarjajo le do višine vloženega kapitala (Mežnar, 2000, str. 105). Od običajnih družb, kjer je več družbenikov, se enoosebna družba loči po tem, da ima ob ustanovitvi le enega družbenika – ustanovitelja in da je osnovni kapital sestavljen iz enega osnovnega vložka (Kukec, 2005, str. 205–206).

V nadaljevanju prvega poglavja bom opisala postopek ustanovitve enoosebne d. o. o. ter samo poslovanje družbe. Enoosebna d. o. o. lahko nastane na tri načine, in sicer z ustanovitvijo s strani enega družbenika, z združitvijo vseh poslovnih deležev v rokah enega družbenika ali s statusnim preoblikovanjem podjetnika posameznika v enoosebno d. o. o.

V drugem poglavju bom opredelila razmerje ustanovitelja in edinega družbenika d. o. o. do lastne družbe. Ustanovitelj enoosebne d.o.o. lahko izbira med različnimi statusi. Lahko je samo družbenik, lahko je poslovodja v civilnopravnem odnosu ali pa tudi poslovodja, ki je v svoji družbi zaposlen na podlagi pogodbe o zaposlitvi in je tako z družbo tudi v delovnem razmerju (Cepec, Ivanc, Kežmah in Raškovič, 2010, str. 146). Temu sledi opis pogodbe o zaposlitvi ter pogodbe o poslovođenju. Končni del drugega poglavja se zaključi s primeri iz sodne prakse.

V tretjem poglavju sledi pregled sistema socialne varnosti v Sloveniji, kamor štejemo pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za primer brezposelnosti ter zavarovanje za starševsko varstvo. Pri vsakemu od njih bom na podlagi zakonodaje naredila analizo na primeru že prej omenjenih statusov, ki jih ima lahko ustanovitelj enoosebne d. o. o. Diplomsko nalogo bom zaključila s shematskim prikazom in povzetkom socialnih zavarovanj pri nas. Sledita le še sklep ter uporabljena literatura in viri.

1. ENOOSEBNA D. O. O.

Družba z omejeno odgovornostjo (v nadaljevanju d. o. o.) je pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Samostojno opravljanje dejavnosti pomeni, da oseba opravlja to dejavnost v svojem imenu in za svoj račun, torej v svojo korist ob svojem riziku, izključnost pa pomeni, da se gospodarski subjekt ukvarja samo ali vsaj v pretežni meri z gospodarsko dejavnostjo (Bohinc, Bratina in Pivka, 1999, str. 65).

D. o. o. uvrščamo med kapitalske družbe, kar pomeni, da družba za svoje obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem, družbeniki pa za obveznosti družbe ne odgovarjajo oziroma odgovarjajo le do višine vloženega kapitala (Mežnar, 2000, str. 105).

Zakon o gospodarskih družbah¹ (v nadaljevanju ZGD-1) v prvem odstavku 523. člena opredeljuje d. o. o. kot pravno ali fizično osebo, ki ima samo enega družbenika. V praksi in literaturi pa se uporablja termin **enoosebna družba**.

V zgodovinskem razvoju d. o. o. zakonodaja dolgo časa ni priznavala možnosti, da bi posamezna fizična ali pravna oseba ustanovila družbo sama (družbo z enim družbenikom). Veljalo je pravilo, da morata družbo ustanoviti vsaj dva ustanovitelja (Prelič et al., 2009, str. 507). V naši zgodnejši teoriji se je sicer že omenjala družba z enim družbenikom, vendar le kot možnost nastanka takšne oblike v primeru, ko je ostal le en družbenik. Teorija je menila, da ni ovir, da bi ena sama oseba pridobila vse deleže v že obstoječi družbi in tako postala njen edini družbenik, kar je v praksi pomenilo, da si je en ustanovitelj priskrbel »slamnate može«, ki so prevzeli in vplačali deleže, kasneje pa je od njih pridobil vse deleže družbe ter tako postal njen edini družbenik (Cepec et al., 2010, str. 17).

Najpogosteje sta dve osebi ustanovili d. o. o., pri čemer se je družbenik v družbeni pogodbi zavezal, da bo takoj po vpisu d. o. o. v register prenesel svoj delež na drugega družbenika (Bohinc et al., 1993, str. 721).

Evropska unija je možnost enoosebne d. o. o. predvidela s sprejetjem Dvanajste direktive Sveta (89/667/EGS), ki je poudarila, da je njen namen zagotoviti pravni instrument, ki

¹ Ur. l. RS, št. 65/2009-UPB3, 83/2009, 33/2011

samostojnemu podjetniku omogoča omejitve odgovornosti. Ker je bila direktiva večkrat spremenjena, je bila na njeni podlagi sprejeta Direktiva (2009/102/ES) Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 na področju prava družb o družbah z omejeno odgovornostjo z enim družbenikom, ki je razveljavila Direktivo (89/667/EGS). Nova direktiva podrobneje določa vrste družb, za katere se zakonodaja uporablja, vzpostavlja zahteve glede objave podatkov in pod določenimi okoliščinami državam članicam omogoča sprejetje lastnih normativnih ureditev za enoosebne družbe. D. o. o. je tako lahko družba z enim družbenikom od njene ustanovitve, ali takšna postane, ker so njeni poslovni deleži prešli v last enega družbenika (Cepec et al., 2010, str. 18–19).

Bistveno za enoosebno družbo je, da so vsi poslovni deleži v lasti ene osebe. Za enoosebno družbo gre tudi, če so poslovni deleži skupna lastnina več oseb, ali pa ima vse poslovne deleže skupnost oseb. Enoosebna družba je enaka družbi z večjim številom družbenikov, razen posebnosti, ki jih ZGD-1 ureja v določbah od 523. do 526. člena.

Kukec (2005, str. 205–206) pravi, da je enoosebna družba posebna oblika podjetništva med podjetnikom posameznikom in običajno d. o. o. Od podjetnika posameznika se enoosebna družba loči po tem, da gre pri d. o. o. za pravno osebo in edini družbenik ne odgovarja za obveznosti družbe. Od običajnih družb, kjer je več družbenikov, se enoosebna družba loči po tem, da ima ob ustanovitvi le enega družbenika – ustanovitelja in da je osnovni kapital sestavljen iz enega osnovnega vložka.

Pri enoosebni družbi veljajo strožja pravila kot pri običajnih družbah pri vnosu kapitala. Po določilih 524. člena ZGD-1 mora ustanovitelj vplačati denarni del osnovnega vložka v celoti ali pa za manjkajoči del zagotoviti ustrezno varščino.

Najpogosteje je edini družbenik tudi poslovodja (direktor) d.o.o., ki na lastno odgovornost vodi posle družbe in jo zastopa. Edini družbenik tako samostojno odloča o vseh vprašanih, o katerih v d.o.o. z več družbeniki odloča skupščina družbenikov.

1.1. Ustanovitev enoosebne d. o. o.

D. o. o. z enim družbenikom lahko nastane na tri načine:

- z ustanovitvijo s strani enega družbenika,
- z združitvijo vseh poslovnih deležev v rokah enega družbenika, ali
- s statusnim preoblikovanjem podjetnika posameznika v enoosebno d. o. o.

ZGD-1 v 523. členu ureja možnost, da družbo ustanovi ena sama oseba – ustanovitelj. Namesto z družbeno pogodbo se ustanavlja z aktom o ustanovitvi, za katerega ni potrebno, da je v obliki notarskega zapisa. Vsebina akta o ustanovitvi je smiselno enaka vsebini družbene pogodbe, s tem da akt o ustanovitvi ne ureja razmerij med družbeniki, ker jih ni, temveč le razmerja med družbenikom in družbo.

Edini ustanovitelj mora družbi zagotoviti 7.500 EUR osnovnega kapitala, pri čemer mora biti osnovni kapital v celoti sestavljen iz enega vložka. Osnovni vložek edinega družbenika je lahko zagotovljen v denarju, kot stvarni vložek ali stvarni prevzem (475. člen ZGD-1).

Osnovni vložek mora biti izročen družbi tako, da lahko poslovodja z njim prosto razpolaga, denarni vložek pa mora biti nakazan na bančni račun (šesti in sedmi odstavek 475. člena ZGD-1).

Če ustanovitelj pred prijavo za vpis v sodni register ni v celoti vplačal denarnega zneska osnovnega vložka, mora za manjkajoči del zagotoviti družbi ustrezno varščino. Ob prijavi za vpis v register pa mora ustanovitelj kot dokazilo sodišču predložiti listino o varščini (drugi odstavek 524. člena ZGD-1). Varščina je lahko zagotovljena v obliki poroštva tretjih, zastavne pravice na premičnem ali nepremičnem premoženju, bančne garancije, depozita ali drugega (Prelič et al., 2009, str. 510).

Če se za ustanovitev družbe zagotovijo tudi stvarni vložki, mora ustanovitelj pred prijavo za vpis v sodni register sestaviti in podpisati poročilo o stvarnih vložkih. V poročilu se navedejo predmeti stvarnih vložkov, dejstva, ki dokazujejo, da vrednost stvarnega vložka ni manjša od višine prevzetega edinega osnovnega vložka, in morebitne obremenitve stvarnega vložka (prvi in drugi odstavek 476. člena ZGD-1). Kot stvarni vložek se lahko zagotovijo premičnine in nepremičnine, pravice in podjetje ali del podjetja. Za stvarni vložek se šteje tudi plačilo za premoženjske predmete, ki jih je družba prevzela in jih prišteje družbenikovemu vložku (tretji odstavek 475. člena ZGD-1).

Če ustanovitelj enoosebne družbe v družbo vlaga podjetje, je treba poročilu priložiti bilanco stanja in izkaz poslovnega izida podjetja za zadnji dve poslovni leti. Če znaša skupna vrednost, za katero se dajejo stvarni vložki, več kot 100.000 evrov, mora ustanovitelj na svoje stroške zagotoviti, da stvarne vložke oceni revizor. Revizija stvarnega vložka ni potrebna pod pogoji iz četrtega odstavka 476. člena ZGD-1.

Postopek ustanovitve enoosebne d. o. o. se lahko opravi pri točki VEM, prek portala e-VEM ali pri notarju. Če se ustanavlja enostavna enoosebna d. o. o. prek portala e-VEM, je postopek preprost, hiter in brezplačen, izpolnjeni pa morajo biti tudi nekateri pogoji (Cepec et al., 2010, str. 34). Ustanovitev enostavne enoosebne d. o. o. lahko preko portala e-VEM izvede fizična oseba, ki je vpisana v centralni register prebivalstva (ima EMŠO številko) ter ima kvalificirano digitalno potrdilo. Edini družbenik, ki mora biti hkrati tudi poslovodja družbe, mora sprejeti akt o ustanovitvi na posebnem obrazcu VEM ter vplačati celotni osnovni vložek 7.500 EUR v denarju pred vložitvijo predloga za vpis na sodišče (Točka e-VEM).

Če želimo elektronsko vložiti predlog za vpis ustanovitve enostavne enoosebne d. o. o., morajo biti izpolnjeni ti pogoji:

- družba ima samo enega družbenika,
- edini družbenik je hkrati edini poslovodja družbe,

- družba nima prokurista,
- družba nima nadzornega sveta ali upravnega odbora,
- družba se ustanovi na podlagi akta o ustanovitvi, sprejetega na predpisanem obrazcu iz prvega odstavka 523. člena ZGD-1 (druga točka prvega odstavka 8. člena Uredbe o sodnem registru.²

Poslovodja prijavi družbo za vpis v register pri registrskem organu ali na točki VEM, ki prijavo posreduje registrskemu organu (prvi odstavek 478. člena ZGD-1). Predlog za vpis v sodni register mora vsebovati:

- podatke, ki jih mora vsebovati vsaka vloga (navedba sodišča, navedba predlagatelja in podpis predlagatelja),
- matično številko subjekta vpisa, če se predlog nanaša na vpis podatkov v zvezi z že vpisanim subjektom vpisa,
- določen zahtevek za vpis z navedbo podatkov, ki naj jih sodišče vpiše v sodni register,
- druge podatke in navedbe, ki jih določa zakon (tretji odstavek 27. člena Zakona o sodnem registru,³ v nadaljevanju ZsReg).

Po četrtem odstavku 27. člena ZsReg mora subjekt vpisa v predlogu za vpis ustanovitve subjekta vpisa navesti tudi svoj predlog za določitev šifre glavne dejavnosti iz 4. člena Zakona o poslovnem registru Slovenije⁴ (v nadaljevanju ZPRS-1).

Po drugem odstavku 35. člena Uredbe o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register⁵ je predlogu za vpis ustanovitve družbe z omejeno odgovornostjo potrebno priložiti:

- glede na obliko, v kateri je bil sklenjen akt o ustanovitvi:
 - če je bil sklenjen v obliki notarskega zapisa: odpravek notarskega zapisa akta o ustanovitvi,
 - če je bil sklenjen na posebnem obrazcu iz prvega odstavka 474. člena ZGD-1: izvornik akta o ustanovitvi, na katerem je overjen podpis družbenika,
- če se vložki vplačajo kot stvarni vložki:
 - poročilo o stvarnih vložkih,
 - listine o pravnih poslih, ki so bili opravljeni za pridobitev stvarnih vložkov, in
 - če znaša skupna vrednost osnovnih vložkov, za katere se dajejo stvarni vložki, več kot 100.000 evrov: poročilo pooblaščenega revizorja o vrednosti stvarnih vložkov,
- potrdilo banke, ki vodi denarni račun družbe, da so bila v dobro tega računa prejeta nakazila denarnih vložkov s podatkom o skupni višini vplačanih denarnih vložkov, z izjavo banke, da lahko družba z denarnim dobroimetjem na računu prosto razpolaga,
- listine o imenovanju članov poslovodstva in nadzornega sveta, če ima družba nadzorni svet,

² Ur. l. RS, št. 49/2007

³ Ur. l. RS, št. 54/2007-UPB2, 65/2008, 49/2009

⁴ Ur. l. RS, št. 49/2006, 33/2007-ZSRegB

⁵ Ur. l. RS, št. 18/2002, 43/2007

- če družbo ustanavlja en ustanovitelj in denarni del vložka ni v celoti vplačan pred vložitvijo predloga za vpis v sodni register: listino o varščini,
- izjavo družbenika iz 4. točke tretjega odstavka 27. člena ZSReg.

V sodni register se s predlogom za vpis ustanovitve družbe z omejeno odgovornostjo vpiše:

- firma in skrajšana firma, če je v aktu o ustanovitvi določeno, da družba posluje s skrajšano firmo,
- sedež (kraj) in poslovni naslov,
- pravnoorganizacijska oblika – d. o. o.,
- datum ustanovitve, ki je enak datumu sklenitve akta o ustanovitvi,
- v zvezi z družbenikom:
 - identifikacijski podatki,
 - vrsta in obseg odgovornosti za obveznosti družbe (ne odgovarja),
 - datum vstopa, ki je enak datumu ustanovitve,
- v zvezi z osnovnimi vložki in poslovnimi deleži:
 - nominalna višina osnovnega vložka v evrih,
 - poslovni delež, izražen v ulomku ali odstotku,
- v zvezi z osebami, pooblaščenimi za zastopanje družbe:
 - identifikacijski podatki,
 - tip zastopnika (poslovođaja ali prokurist),
 - način zastopanja (samostojno ali skupno),
 - meje pooblastil za zastopanje, če v skladu z zakonom omejitvev pooblastila za zastopanje učinkuje proti tretjim osebami,
 - datum podelitve pooblastila,
- čas trajanja družbe, če je ustanovljena za določen čas,
- v zvezi s člani nadzornega sveta, če družbena pogodba določa, da ima družba nadzorni svet:
 - identifikacijski podatki,
 - datum izvolitve ali imenovanja,
- višina osnovnega kapitala (prvi odstavek 35. člena Uredbe o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register).

Enoosebna družba lahko nastane tudi s preoblikovanjem podjetnika posameznika v družbo ali z združevanjem poslovnih deležev v d. o. o. v rokah enega družbenika. Položaj ustanovitelja od dneva, ko je sprejel akt o ustanovitvi, do vpisa družbe v sodni register je enak, kot če družbo ustanovita dva ali več družbenikov (Prelič et al., 2009, str. 510).

Zakon še dodatno ureja primer, kadar se enoosebna družba oblikuje z združitvijo deležev v rokah enega samega družbenika ali poleg njega še v rokah družbe v obliki lastnih deležev družbe. Če pride do takšne združitve poslovnih deležev v treh mesecih po vpisu družbe v register, mora edini družbenik v celoti plačati vse zneske osnovnih vložkov ali družbi zagotoviti ustrezno varščino (tretji odstavek 524. člena ZGD-1).

1.2. Poslovanje enoosebne d. o. o.

Upravljanje enoosebne d. o. o. je v marsičem podobno podjetju podjetnika posameznika, saj so v eni osebi lahko združene lastniške, upravljaljske in poslovodne funkcije (Cepec et al., 2010, str. 45).

Z enoosebno d. o. o. upravlja edini družbenik samostojno. Pristojen je odločati o vseh vprašanih, o katerih v večosebni d. o. o. odločajo vsi družbeniki. Ustanovitelj samostojno odloča o:

- sprejetju letnega poročila in uporabi bilančnega dobička,
- zahtevi za vplačilo osnovnih vložkov,
- vračanju naknadnih vplačil,
- delitvi in prenehanju poslovnih deležev,
- postavitvi in odpoklicu poslovodij,
- ukrepih za pregled in nadzor dela poslovodij,
- postavitvi prokurista in poslovnega pooblaščenca,
- uveljavljanju zahtevkov družbe proti poslovodjem v zvezi s povračilom škode, nastale pri ustanavljanju ali poslovođenju,
- zastopanju družbe v sodnih postopkih proti poslovodjem in
- drugih zadevah, za katere tako določa ZGD-1 ali družbena pogodba (505. člen ZGD-1)

Edini družbenik bo v aktu o ustanovitvi poleg vprašanj, o katerih odloča sam na podlagi določb ZGD-1, lahko opredelil tudi druga področja, na katerih bo odločal. Če teh vprašanj ne uredi, se uporabljajo določbe od 505. do 510. člena ZGD-1.

Poleg družbenika pa vloga poslovodje zavzema osrednje mesto v d. o. o., saj brez njega ne more delovati. ZGD-1 pri pogojih za imenovanje poslovodje določa samo, da mora biti fizična oseba, ki je opravilno (poslovno) sposobna (drugi odstavek 255. člena ZGD-1).

D. o. o. ima lahko enega ali več poslovodij, ki na lastno odgovornost vodijo posle družbe in jo zastopajo (prvi odstavek 515. člena ZGD-1). Poslovođenje obsega notranjo organizacijo poslovanja družbe, zastopanje, opravljanje pravnih dejanj v imenu družbe, na podlagi katerih družba vstopa v zunanja pravna razmerja s tretjimi (Cepec et al., 2010, str. 46).

V aktu o ustanovitvi je lahko določeno, da se poslovodja imenuje za določen čas, ki ne sme biti krajši od dveh let. Ista oseba je lahko za poslovodjo ponovno imenovana. Družbenik lahko odpokliče poslovodjo kadarkoli, ne glede na to, ali je imenovan za določen ali nedoločen čas. Lahko pa se v aktu o ustanovitvi določi, da se poslovodja odpokliče samo iz razlogov, določenih z aktom u ustanovitvi (515. člen ZGD-1).

Za zastopanje družbe lahko v skladu s prvim odstavkom 33. člena ZGD-1 družbenik imenuje tudi prokurista.

Enoosebni družbenik mora vse sprejete odločitve iz 505. člena ZGD-1 vpisovati v knjigo sklepov, kakor to določa 526. člen ZGD-1, saj sklepi, ki niso vpisani, nimajo pravnih učinkov.

Ustanovitelj ob vpisu d. o. o. sklene, da bo vpisoval sklepe:

- v pisno knjigo sklepov, ki jo mora potrditi notar pred vpisom prvega sklepa, ali
- v elektronsko knjigo sklepov, ki jo vodi notarska zbornica (četrti odstavek 526. člena ZGD-1).

Če družbenik vodi knjigo sklepov v elektronski obliki, se sklepi vpisujejo v dokumentno bazo preko strežnika s pomočjo varnega elektronskega podpisa, overjenega s kvalificiranim potrdilom.

Zakonska podlaga glede vpisovanja v knjigo sklepov ne velja za sklepe, ki jih sprejme ustanovitelj ob ustanovitvi družbe in na katerih overi njegov podpis točka VEM ali notar, ki v imenu ustanovitelja vloži elektronski predlog za vpis ustanovitve družbe v sodni register (tretji odstavek 526. člena ZGD-1).

Enoosebna d. o. o. mora voditi poslovne knjige in jih enkrat letno zaključiti. Poslovno leto se lahko razlikuje od koledarskega leta. Na podlagi zaključenih poslovnih knjig mora d. o. o. za vsako poslovno leto v treh mesecih po koncu tega poslovnega leta sestaviti letno poročilo, seveda v skladu z ZGD-1, Slovenskimi računovodskimi standardi (SRS) ali Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP) (prvi odstavek 54. člena ZGD-1).

Letno poročilo mora biti sestavljeno jasno in pregledno. Izkazovati mora resničen in pošten prikaz premoženja ter obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida (61. člen ZGD-1).

2. RAZMERJE USTANOVITELJA IN EDINEGA DRUŽBENIKA D. O. O. DO LASTNE DRUŽBE

Ustanovitelj enoosebne d. o. o. lahko v skladu s slovensko zakonodajo z vidika socialnega in delovnega varstva izbira med različnimi pravnimi statusi v družbi. Lahko je samo družbenik, lahko je poslovodja v civilnopravnem odnosu ali pa tudi poslovodja, ki je v svoji družbi zaposlen na podlagi pogodbe o zaposlitvi in je tako z družbo tudi v delovnem razmerju (Cepec et al., 2010, str. 146).

2.1. Družbenik

Družbenik enoosebne d. o. o. je imetnik poslovnega deleža v gospodarski družbi, ki ga je prejel v zameno za vplačilo osnovnega vložka in na podlagi katerega lahko uveljavlja korporacijske pravice do te družbe (Cepec et al., 2010, str. 146).

Edini družbenik je v enoosebni d. o. o. skoraj vedno hkrati tudi poslovodja družbe in lahko sklepa pravna razmerja z družbo, kar praktično pomeni, da sklepa posle s samim seboj, vendar v dveh vlogah. Enkrat kot fizična oseba (ustanovitelj) in drugič kot zastopnik d. o. o. (poslovodja). Vrhovno sodišče v sodbi VIII Ips 158/2009 z dne 21. februarja 2011 meni, da do tega lahko pride predvsem zato, ker sta osebna premoženjska sfera družbenika, ki je sočasno direktor družbe, in premoženjska sfera d. o. o., kot pravne osebe, ločeni. Posli, ki jih sklene edini družbenik v imenu družbe s samim seboj kot drugo pogodbeno stranko, morajo biti v pisni obliki, pri čemer kolizijski zastopnik družbe ni potreben. Pisna oblika pa se ne zahteva za posle v okviru rednega poslovanja (prvi in drugi odstavek 525. člena ZGD-1).

Del delovnopravne zakonodaje zastopa stališče, da edini družbenik poslovodja ne more skleniti delovnega razmerja z družbo. Prelič in drugi (2009, str. 512) menijo, da glede na načelo ločenosti med edinim družbenikom in družbo ter izključitev odgovornosti družbenika za obveznosti družbe, ni nobenih utemeljenih ugovorov in ovir v korporacijskem pravu, da edini družbenik, ki opravlja vodenje poslov v družbi kot poslovodja, ne bi mogel skleniti delovnega razmerja s svojo družbo.

Ker so mnenja v praksi glede sklenitve delovnega razmerja z družbo različna, bom v nadaljevanju diplomske naloge le-ta tudi pojasnila.

2.2. Poslovodja

ZGD-1 v 10. členu enotno opredeljuje organ, ki v gospodarski družbi opravlja aktivnosti poslovođenja in ga označuje z izrazom **poslovodstvo**. Za poslovodstvo se štejejo organi ali osebe, ki so po ZGD-1 ali po aktih družbe pooblašteni, da vodijo njene posle. Glavni nalogi poslovodstva sta vodenje poslov in zastopanje družbe, kar pomeni, da poslovodstvo sprejema odločitve o poslovanju družbe ter v imenu in na račun družbe izraža njeno poslovno voljo, zato družba brez poslovodstva dejansko sploh ne more obstajati (Mežnar, 2008, str. 138).

V teoriji pa je treba razlikovati med korporacijskim vidikom razmerja med družbo in poslovodjem (pravice do poslovođenja, skrbnost, naloge itd.) ter dodatnim pogodbenim razmerjem med družbo in posameznikom, ki opravlja funkcijo poslovodje, na podlagi katerega posameznik pridobi pravico do plačila in druge pravice iz tega razmerja, ki nastanejo bodisi na podlagi delovnega razmerja bodisi na podlagi podjemne pogodbe kot klasične pogodbe civilnega prava. Poslovodja po samem imenovanju na položaj poslovodje (korporacijski vidik) sklene še dodaten dogovor z družbo, ki lahko temelji bodisi na delovnopravnem razmerju bodisi na civilnopravnem pogodbenem razmerju in na podlagi katerega potem opravlja korporacijsko funkcijo poslovodje (Cepec et al., 2010, str. 147)

ZGD-1 in ustanovitveni akti družbe določajo temeljne naloge in delovanje poslovodstva, vendar pa se želijo pogodbene stranke ob vstopanju v pogodbeno razmerje dogovoriti o najbolj optimalnem obsegu pravic in tako čim bolj zavarovati svoj položaj glede na drugo pogodbeno stranko. Trenutno sta najpogostejši obliki pravnih temeljev za opravljanje storitev

poslovođenja pogodba o zaposlitvi kot pogodba delovnega prava in pogodba o poslovođenju kot pogodba civilnega prava (Mežnar, 2008, str. 137).

2.2.1. Pogodba o zaposlitvi

Šetinc Tekavčeva in Tekavc (2008, str. 13) pravita, da je **pogodba o zaposlitvi** pogodba, s katero se sklene delovno razmerje, tj. razmerje med delavcem in delodajalcem, v katerem se delavec prostovoljno vključi v organizirani delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih delodajalca, in ki je urejena v Zakonu o delovnih razmerjih⁶ (v nadaljevanju ZDR).

Pogodba o zaposlitvi kot pogodba delovnega prava je pogodba, na podlagi katere se sklene delovno razmerje, v zvezi s katerim sta delavec in delodajalec dolžna upoštevati določbe ZDR in drugih zakonov, ratificiranih in objavljenih mednarodnih pogodb, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov delodajalca (7. člen ZDR).

Pri pogodbi o zaposlitvi sta stranki delavec in delodajalec in v načelu velja, da je delavec kot šibkejša stranka posebej varovan, predvsem z določbami ZDR, pa tudi z določbami kolektivnih pogodb in drugih aktov (Šetinc Tekavc & Tekavc, 2008, str. 16).

V 72. členu ZDR je predviden poseben delovnopравни položaj poslovođenih oseb, ki je dopustil možnost, da družba in poslovođna oseba uredita določene pravice in obveznosti iz delovnega razmerja drugače, kot jih ZDR ureja za preostale delavce. Pogodbeni stranki lahko drugače uredita:

- pogoje in omejitve delovnega razmerja za določen čas,
- delovni čas,
- zagotavljanje odmorov in počitkov,
- plačilo za delo,
- disciplinsko odgovornost in
- prenehanje pogodbe o zaposlitvi.

Razen že navedenih izjem je treba pri zaposlitvi poslovođne osebe upoštevati, da ima le-ta status zaposlene osebe in ji zato pripadajo vse pravice po ZDR in seveda tudi zakonih s področja socialne varnosti (Mežnar, 2008, str. 139).

2.2.2. Pogodba o poslovođenju

Pogodba o poslovođenju je pogodba civilnega prava, ki ima predvsem elemente pogodbe o delu in mandatne pogodbe, ki ju ureja Obligacijski zakonik (v nadaljevanju OZ) in katere predmet je opravljanje storitev vodenja in zastopanja družbe (Mežnar, 2008, str. 139).

⁶ Ur. l. RS, št. 42/2002, 79/2006-ZZZPB-F, 46/2007 Odl.US: U-I-45/07, Up-249/06-22, 103/2007, 45/2008-ZArbit, 83/2009 Odl.US: U-I-284/06-26

Pri civilnopravnih pogodbah sta stranki v običajno v prirejenem (enakovrednem) razmerju, tako da se šteje, da posebno varstvo ene izmed strank ni potrebno (Šetinc Tekavc & Tekavc, 2008, str. 16).

Določba 4. člena ZDR kot elemente delovnega razmerja opredeljuje:

- prostovoljno vključitev delavca v delovni proces,
- osebno opravljanje dela,
- nepretrganost opravljanja dela,
- odplačnost opravljanja dela, in
- delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca.

Pogodba o opravljanju funkcije poslovodje je dvostranska pogodba, praviloma sklenjena med poslovodjo in družbo, ki jo vodi. Element prostovoljnosti se kaže v tem, da tako družba kot tudi direktor prostovoljno stopita v pogodbeno razmerje. Poslovodja svojo funkcijo opravlja proti plačilu ter opravlja svoje delo osebno, saj lahko posle, povezane z opravljanjem funkcije poslovodje, opravlja le oseba, ki je bila za to funkcijo imenovana. Poslovodja opravlja svoje delo nepretrgano, ves čas trajanja funkcije (Senčur Peček, 2010, str. 846).

Element vključenosti v organiziran delovni proces delodajalca se povezuje z vezanostjo na navodila, kar kaže na podrejenost, odvisnost delavca. Podrejenost se kaže ne le s tem, da delodajalec delavcu daje obvezna navodila glede opravljanja dela, ampak tudi s tem, da mu daje navodila oziroma prepovedi glede organizacijskih pogojev dela oziroma delovnega reda. Vključenost delavca v delovni proces delodajalca pomeni v bistvu podreditve delodajalčevim navodilom glede kraja, časa opravljanja dela in drugih pogojev dela (Senčur Peček, 2010, str. 851).

Menim, da je najpomembnejši element delovnega razmerja pri enoosebnih družbah delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca. V primeru enoosebne d. o. o. sta delodajalec in delavec ista oseba, kar pomeni, da družbenik sam sebi ne more dajati navodil, prav tako pa se ne more nadzorovati dovolj učinkovito, kot bi to storil v primeru, če bi bil delavec druga oseba.

Upoštevajoč navedeno pogodbo o poslovođenju, ne bo mogoče skleniti v primerih, ko bodo podani vsi elementi delovnega razmerja iz 4. člena ZDR. Kadar pa gre za odsotnost katerega izmed elementov delovnega razmerja, ni ovir, da družba in poslovodna oseba ne bi sklenili pogodbe o poslovođenju (Mežnar, 2008, str. 140).

Tičar (2008, str. 337) opozarja, da ZDR v primeru sklenitve pogodbe o poslovođenju nikjer ne prepoveduje sklenitve delovnega razmerja.

V pogodbenem razmerju, ki nastane na podlagi pogodbe o opravljanju funkcije poslovodje, manjka bistven element, ki opredeljuje delovno razmerje, tj. delo po navodilih in pod

nadzorom delodajalca. Glede na navedeno je mogoče ugotoviti, da pogodba o poslovanju ne more biti pogodba o zaposlitvi (Senčur Peček, 2010, str. 859).

Potrebno je tudi preveriti, ali že sama sklenitev pogodbe o poslovanju pomeni vstop v posamezno socialno zavarovanje ali ne. Ker je za razliko od delovnega razmerja, kjer je zavezanec za plačilo prispevkov družba (delodajalec), pri pogodbi o poslovanju zavezanec zavarovanec sam, si mora torej plačevati prispevke za socialna zavarovanja.

2.2.3. Sodna praksa

Vrhovno sodišče je v sodbi VIII Ips 167/2008 z dne 29. oktobra 2009 obravnavalo vprašanje ali je pogodba med d.o.o. in njenim direktorjem, ki je hkrati edini družbenik, lahko pogodba o zaposlitvi.

Z določitvijo, da delavec v delovnem razmerju dela po navodilih in pod nadzorom delodajalca, zakon poudarja podrejenost delavca delodajalcu. To je temeljna značilnost pogodbe o zaposlitvi in najpomembnejši opredelilni element delovnega razmerja. Vendar sta v sodnem primeru položaja delavca in delodajalca združena v eni osebi, kar onemogoča nastanek dvostranskega razmerja, ki je pogoj za obstoj delovnega razmerja. Zato predstavlja sklenjena pogodba o zaposlitvi navidezni pravni posel. Dejansko gre za neodvisen položaj poslovodne osebe v enoosebni družbi, ki sama vodi posle in sama odloča o lastnih prihodkih. Takšno pravno razmerje pa ustreza definiciji samozaposlene osebe iz drugega odstavka 15. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju⁷ (v nadaljevanju ZPIZ-1).

Vrhovno sodišče je v obrazložitvi izrecno poudarilo, da je pogodba med družbo in poslovodno osebo, upoštevajoč 72. člen ZDR, sicer lahko pogodba o zaposlitvi, a le, če dejansko obstajajo elementi delovnega razmerja.

Ker sodišče v obravnavanem primeru ni videlo za delovno razmerje značilnega nasprotnega položaja, je konkretno pogodbo razglasilo za nično in odločilo, da edini družbenik v d. o. o. z lastno družbo ne more skleniti delovnega razmerja na podlagi pogodbe o zaposlitvi. Družbenik v enoosebni d. o. o. se tako lahko zavaruje na podlagi drugega odstavka 15. člena ZPIZ-1, ki omogoča zavarovanje družbeniku v zasebni družbi, ki je hkrati tudi poslovodna oseba in ni zavarovan na drugi podlagi.

Sodišče pa ni presojalo možnosti, da bi se družbenik v enoosebni d. o. o. v skladu s 25. členom ZPIZ-1 moral zavarovati na podlagi petega odstavka 13. člena ZPIZ-1, ki določa, da se kot »delavec« zavarujejo tudi osebe, ki v okviru kakega drugega pravnega razmerja opravljajo delo, za katerega prejemajo plačilo najmanj v mesečnem znesku minimalne plače. Glede na to, da je družbenik v družbi sklenil pogodbo o zaposlitvi, obstaja velika verjetnost,

⁷ Ur. l. RS, št. 109/2006-UPB4, 112/2006 Odl.US: U-I-358/04-13, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 Skl.US: U-I-325/05-5, 10/2008-ZVarDod, 98/2009-ZIUZGK, 27/2010 Odl.US: U-I-40/09-15, 38/2010-ZUKN, 61/2010-ZSVarPre, 79/2010-ZPKDPIZ

da je izpolnjeval pogoj doseganja minimalne plače. Poleg tega pa bi moralo tudi presoјati, ali sklenjena pogodba morebiti ni katera druga pogodba civilnega prava, ki daje podlago, da se družbenik zavaruje kot »delavec« na podlagi petega odstavka 13. člena ZPIZ-1 (Cepec, 2010, str. 11).

Cepec (2010, str. 11) meni, da bi moralo sodišče v obrazložitvi sodbe VIII Ips 167/2008 bolj utemeljeno pojasniti, zakaj odstopa od svojega prvotnega stališča, in se sprašuje, če je rešitev za družbenike enoosebnih družb znova v uporabi slamnatih družbenikov z namenom izigravanja sodbe vrhovnega sodišča.

Na podlagi sodbe Vrhovnega sodišča se z vidika pravne teorije in prakse postavi vprašanje, kakšen bo socialni vpliv razrešitve tega vprašanja na družbenike v enoosebni d. o. o. Analiza sodbe je pokazala, da bi v primeru prepovedi sklenitve pogodbe o zaposlitvi družbeniki z družbo sklenili poslovodno pogodbo civilnega prava in imeli tako isto pravno podlago za vsa socialna zavarovanja (Cepec, 2010, str. 12).

Obravnavana sodba je v popolnem nasprotju s sodbo Vrhovnega sodišča VII Ips 484/2006 z dne 20. novembra 2007, kjer je bila razzodba sodišča drugačna, čeprav je šlo za položaj dveh povsem enakih posameznikov. Sodišče je v obrazložitvi navedlo, da je dejansko in pravno stanje v obravnavani zadevi drugačno, saj naj bi bile takrat sporne pravice iz zavarovanja in ne podlaga za zavarovanje (Cepec, 2010, str. 12).

Vrhovno sodišče je v sodbi VII Ips 484/2006 z dne 20. novembra 2007 odločilo, da odgovornosti lastnika oziroma poslovodje družbe za izbris iz sodnega registra ni mogoče razlagati tako, da bi to pomenilo njegovo voljo ali krivdo za prenehanje delovnega razmerja. Nekdo, ki je v delovnem razmerju za nedoločen čas kot poslovodja družbe, ga pri uveljavljanju pravic za primer brezposelnosti ne more postavljati v drugačen položaj kot druge delavce. Tožnik je sicer nastopal v vseh treh vlogah: bil je lastnik družbe, poslovodja ter je z družbo imel sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas. Pri tem gre za različne vloge, kjer ima vsaka svoje obveznosti in pravice. Zato odgovornosti lastnika za izbris iz sodnega registra ni mogoče razlagati tako, da to pomeni njegovo voljo ali krivdo za prenehanje delovnega razmerja. Če povzamemo, ima poslovodja v tem primeru enake pravice iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti kot drugi delavci, ki so v delovnem razmerju na podlagi pogodbe o zaposlitvi.

Sodišče je s takšno obrazložitvijo sicer posredno, a vendarle jasno odločilo, da v slovenskem pravnem redu ni nobene ovire, da posameznik ne bi mogel biti hkrati edini družbenik in delavec v isti d. o. o., ter da družbenik v enoosebni d. o. o. z družbo lahko sklene delovno razmerje.

Kljub zgoraj navedeni razzodbi vrhovnega sodišča lahko sklepam, da novejša sodna praksa po sodbi VIII Ips 167/2008 z dne 29. oktobra 2009 ne omogoča več zaposlitve družbenika v enoosebni d. o. o.

3. SISTEM SOCIALNE VARNOSTI

Socialna varnost je družbena vrednota, stanje človeške varnosti ter družbene stabilnosti (Vodovnik, 2009, str. 129). Sistem socialne varnosti je sistem, v katerem je posameznik, ki je v nekem pravnem razmerju z nosilcem socialne varnosti, ob nastopu socialnega primera (bolezen, starost, brezposelnost...) upravičen do materialnih ali naturalnih dajatev iz socialne varnosti (Mežnar, 2008, str. 140).

Slovenska zakonodaja je v sistem socialne varnosti uvrstila:

- pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- zdravstveno zavarovanje,
- zavarovanje za primer brezposelnosti, in
- zavarovanje za starševsko varstvo.

Pravice iz socialnega varstva po Zakonu o socialnem varstvu⁸ (v nadaljevanju ZSV) obsegajo storitve in ukrepe, namenjene preprečevanju in odpravljanju socialnih stisk in težav posameznikov, družin in skupin prebivalstva ter denarno socialno pomoč, namenjeno tistim posameznikom, ki si sami materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati (3. člen ZSV).

Možnost vključitve, obseg pravic in višina prispevkov v sistemu socialne varnosti v Sloveniji so sistemsko vezani na različne statute posameznika, kot jih opredeli sistem socialne varnosti. Socialna zakonodaja v Sloveniji na sistemski ravni ne pozna celostne opredelitve socialnega varstva in definiranja posameznih socialnih statusov, prav tako pa ne opredeljuje posameznih statusov zavarovancev, ki bi veljali na splošno za vse oblike socialnih zavarovanj (Cepec et al., 2010, str. 143–144).

Nepreglednost in pogosto spreminjanje zakonodaje ter različne opredelitve statusov zavarovancev po posameznih zavarovanjih otežuje posamezniku, da prouči različne možnosti in se nato odloči za eno izmed možnih oblik organiziranja gospodarske dejavnosti (Cepec et al., 2010, str. 144).

Kot sem že omenila v prejšnjem poglavju, ima posameznik v enoosebni d. o. o. na voljo tri različne pravne statute:

- ustanovitelj je samo družbenik v enoosebni d. o. o.
- ustanovitelj kot poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe
- ustanovitelj kot poslovodja v delovnem razmerju

V praksi je značilno, da so v enoosebni d. o. o. družbeniki skoraj vedno hkrati tudi poslovodje svoje družbe, zato bom pri analizi socialnega položaja družbenika enoosebne d. o. o. večkrat združila položaj družbenika in položaj poslovodje v civilnopravnem razmerju.

⁸ Ur. l. RS, št. 3/2007-UPB2, 23/2007 popr., 41/2007 popr., 122/2007 Odl.US: U-I-11/07-45, 61/2010-ZSVarPre, 62/2010-ZUPJS

3.1. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji obsega obvezna in prostovoljna zavarovanja, ki jih ureja ZPIZ-1, in sicer:

- obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi medgeneracijske solidarnosti (PAYG sistem), in
- obvezno in prostovoljno dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi osebnih pokojninskih varčevalnih računov (1. člen ZPIZ-1).

Z obveznim zavarovanjem se po načelih vzajemnosti in solidarnosti zavarovancem na podlagi dela in prispevkov zagotavljajo pravice za primer starosti, invalidnosti, smrti, telesne okvare ter potrebe po stalni pomoči in postrežbi (3. člen ZPIZ-1).

Obvezno zavarovanje torej zagotavlja:

- pravico do pokojnine (starostne, invalidske, vdovske, družinske in delne pokojnine),
- pravice iz invalidskega zavarovanja (rehabilitacija, nadomestilo za invalidnost, premestitev in delo s krajšim delovnim časom od polnega, druga nadomestila iz invalidskega zavarovanja in povrnitev potnih stroškov),
- dodatne pravice (pravica do dodatka za pomoč in postrežbo, pravica do invalidnine in varstveni dodatek k pokojnini),
- druge pravice (odpravnina, oskrbnina in pravica do letnega dodatka) (4. člen ZPIZ-1).

Zakon med obvezno zavarovane osebe uvršča razmeroma širok krog zavarovancev, med katere spadajo tudi:

- zaposleni na območju Slovenije na podlagi pogodbe o zaposlitvi (prvi odstavek 13. člena ZPIZ-1),
- osebe, ki v okviru kakšnega drugega pravnega razmerja opravljajo delo, za katerega prejemajo plačilo najmanj v mesečnem znesku minimalne plače, kolikor niso obvezno zavarovani na drugi podlagi (peti odstavek 13. člena ZPIZ-1),
- družbeniki zasebnih družb in zavodov v Sloveniji, ki so poslovodne osebe in niso zavarovane na drugi podlagi (drugi odstavek 15. člena ZPIZ-1).

Če oseba istočasno izpolnjuje pogoje za vključitev v obvezno zavarovanje po več podlagah, se obvezno zavaruje po tisti podlagi, ki je v tem zakonu navedena pred drugimi podlagami, po katerih bi bila vključena v zavarovanje (25. člen ZPIZ-1). S praktičnega vidika to pomeni, da oseba, ki je zavarovana po več podlagah, ne more sama izbirati, po kateri izmed vseh bo zavarovana, saj zakon določa, da bo zavarovana po podlagi, ki je v zakonu navedena prva. Kot primer lahko navedem osebo, ki je v delovnem razmerju ter hkrati družbenik in poslovodja. Ta oseba bo v skladu s 25. členom ZPIZ-1 zavarovana kot oseba v delovnem razmerju.

3.1.1. Predlog Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju – ZPIZ 2

V prejšnjem letu je državni zbor pripravil predlog novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju ZPIZ-2), vendar je bil na letošnjem referendumu zavrnjen. V nadaljevanju bom navedla in poudarila razlike, ki jih ima predlog glede na ZPIZ-1. Po ZPIZ-2 je bila predvidena tudi dodatna skupina za obvezno zavarovanje, v katero bi spadale osebe, ki opravljajo delo na podlagi civilnopravne pogodbe.

Po 13. členu ZPIZ-2 se obvezno zavarujejo fizične osebe, ki z delom ali opravljanjem dejavnosti, prejemanjem nadomestil po predpisih o urejanju trga dela, predpisih o starševstvu ali na drug način ustvarjajo oziroma imajo določene dohodke. Če oseba hkrati izpolnjuje pogoje za vključitev v obvezno zavarovanje po več zavarovalnih podlagah, določenih v tem zakonu, se obvezno zavaruje po tisti zavarovalni podlagi, ki je v zakonu navedena pred drugimi, razen če po zavarovalni podlagi, ki je v zakonu navedena pred drugimi zavarovalnimi podlagami, ni zavarovana za polni delovni čas.

Novi zakon bi med obvezno zavarovane osebe tako kot ZPIZ-1 prišteval delavce v delovnem razmerju na območju Republike Slovenije (prvi odstavek 14. člena ZPIZ-2), novost pa se pojavlja pri 16. in 18. členu ZPIZ-2, ki obravnavata zavarovanje za družbenike ter poslovodne osebe.

Po 16. členu ZPIZ-2 se obvezno zavarujejo osebe, ki so družbenice ali družbeniki osebnih in kapitalskih družb v Republiki Sloveniji in so poslovodne osebe. Družbeniki, ki imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi z družbo, v kateri so imetniki poslovnega ali članskega deleža, delnic ali drugih pravic, na podlagi katerih imajo neposredno ali posredno najmanj 25 % glasovalnih pravic ali najmanj 25 % delež v kapitalu določene pravne osebe, se ne glede na določbo drugega odstavka 13. člena tega zakona prednostno zavarujejo kot družbeniki.

Obvezno se zavarujejo tudi osebe, ki v okviru kakšnega drugega pravnega razmerja opravljajo delo in ne prejemajo pokojnine. Kot delo v okviru drugega pravnega razmerja se šteje zlasti delo po podjemni, avtorski ali drugi pogodbi civilnega prava, malo delo, kot prokurist ali poslovodna oseba po predpisih o gospodarskih družbah, na podlagi imenovanja v organe kapitalske ali osebne družbe, fundacije, zavoda, zadruga, zbornice, lokalne skupnosti ali druge pravne osebe javnega ali zasebnega prava, na podlagi imenovanja za stečajnega upravitelja, likvidacijskega upravitelja ali upravitelja prisilne poravnave ter na podlagi vpisa v register sodnih izvedencev ali sodnih cenilcev (18. člen ZPIZ-2).

3.1.2. Družbenik kot poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe

ZPIZ-1 določa, da se kot zavarovanci za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje štejejo tudi družbeniki, ki so poslovodne osebe in niso zavarovane na drugi podlagi (drugi odstavek 15. člena ZPIZ-1), ter osebe, ki v okviru kakšnega drugega pravnega razmerja

opravljajo delo, za katerega prejemajo plačilo najmanj v mesečnem znesku minimalne plače, kolikor niso obvezno zavarovani na drugi podlagi (peti odstavek 13. člena ZPIZ-1).

Pogodbo o poslovođenju skleneta družba in direktor takrat, ko je slednji že zavarovan na drugi podlagi, največkrat na podlagi delovnega razmerja, seveda pa to ni nujno. Kadar direktor ni zavarovan na drugi podlagi in ni v delovnem razmerju, ampak ima sklenjeno civilnopravno pogodbo o poslovođenju in prejema plačilo za poslovođenje, se zavaruje po zavarovalni podlagi, ki velja za samozaposlene (Mladi podjetnik, 2011).

Samozaposleni imajo v sistemu obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja sicer enake pravice kot delavci, nimajo pa pravice do delne pokojnine ob vnovičnem vstopu v zavarovanje, pravice do prenestitve na drugo delovno mesto s krajšim oziroma polnim delovnim časom ter pravice do nadomestila za invalidnost (Cepec, 2010, str. 155–156).

Ob izpolnitvi pogoja doseganja minimalne plače za izračun dohodnine so v pokojninsko in invalidsko zavarovanje vključene tudi poslovodne osebe, ki so na tem področju izenačene z zaposlenimi poslovodnimi osebami.

Potrebno je le še opozoriti na že večkrat predstavljen 25. člen ZPIZ-1, ki pravi, da ima zavarovanje po petem odstavku 13. člena ZPIZ-1 prednost pred zavarovanjem po drugem odstavku 15. člena ZPIZ-1. To pomeni, da se mora družbenik kot poslovodja, če izpolnjuje pogoje za zavarovanje na obeh podlagah, prednostno zavarovati kot zaposleni in ne kot samozaposleni.

V praksi se pojavlja tudi vprašanje, ali se družbenik lahko upokoji in hkrati obdrži mesto direktorja ter določen vpliv v družbi. Možnost zastopanja v družbi v povezavi z upokojitvijo je odvisna od tega, ali je oseba vključena v obvezno zavarovanje po ZPIZ-1. V tretjem odstavku 33. člena ZPIZ-1 je določeno, da se obvezno zavarovanje poslovodnih oseb začne z dnem vpisa v sodni register in preneha z dnem izbrisa iz registra. Obvezno zavarovanje družbeniku, ki je poslovodja v svoji družbi, preneha, ko niso več izpolnjeni pogoji iz 2. odstavka 15. člena ZPIZ-1. Torej bodisi oseba ni več družbenik bodisi ni več poslovodna oseba. Takšna situacija nastane, če oseba prenese svoj poslovni delež ali odstopi z mesta poslovodje. Ker je pogosto namen lastnikov, da še vedno ohranijo določeno moč v družbi, so primeri prenosov poslovnega deleža zelo redki. Da bi lastnik družbe in poslovodna oseba lahko po upokojitvi ohranil določeno moč v podjetju, ima torej dve možnosti:

- družbenik ostane družbenik in se, v kolikor to želi, imenuje za prokurista. Na podlagi prokure zavarovanje ni obvezno in družbenik lahko vloži odjavo iz zavarovanja in uveljavlja pravico do pokojnine, ali
- družbenik ostane družbenik in poslovodja, vendar je pomembno, da kot direktor nima sklenjene pogodbe o zaposlitvi, oziroma, da v primeru, ko ima sklenjeno pogodbo o

poslovođenju na podlagi pogodbe ne prejema mesečnega plačila, večjega od minimalne plače (Ius Optima⁹, 2010).

3.1.3. Družbenik kot poslovodja v delovnem razmerju

Poslovodja, ki je z družbo v delovnem razmerju, se lahko obvezno zavaruje za pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi 13. člena ZPIZ-1, ki določa, da se obvezno zavarujejo vsi delavci v Sloveniji, ki so zaposleni na podlagi pogodbe o zaposlitvi.

V praksi se pojavlja problem, po kateri pravni podlagi bo zavarovana oseba, ki je v enoosebni družbi edini družbenik, poslovodja ter hkrati z družbo v delovnem razmerju. Druga dilema pa se pojavi z vprašanjem, ali se lahko družbenik s sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi zaposli v svoji družbi in tako sklene delovno razmerje kot direktor ter se posledično tudi vključi v obvezno socialno zavarovanje na tej podlagi in ne na podlagi, ki velja za samozaposlene.

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je v skladu z že omenjeno sodbo VIII Ips 167/2008 ravnal pravilno, ko ni dovolil, da bi se edini družbenik v d. o. o. zavaroval za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi pogodbe o zaposlitvi, ampak je zahteval, da se zavaruje na podlagi drugega odstavka 15. člena ZPIZ-1, ki določa, da se obvezno zavaruje tudi družbenik v zasebni družbi, ki je poslovodna oseba (Cepec, 2010, str. 10).

3.2. Zdravstveno zavarovanje

V Sloveniji poznamo obvezno in prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Nosilec obveznega zavarovanja je po Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju¹⁰ (v nadaljevanju ZZVZZ) Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, prostovoljno zdravstveno zavarovanje pa izvajajo zavarovalnice (12. člen ZZVZZ).

Obvezno zavarovanje obsega zavarovanje za primer bolezni in poškodbe izven dela ter zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni. Z obveznim zavarovanjem se zavarovanim osebam v obsegu, ki ga določa ZZVZZ v 13. členu, zagotavlja:

- plačilo zdravstvenih storitev,
- nadomestilo plače med začasno zadržanostjo od dela,
- pogrebnina in posmrtnina,
- povračilo potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenih storitev.

ZZVZZ v 15. členu določa še širši krog zavarovancev, kot jih določa ZPIZ-1, med katerimi najdemo tudi:

⁹ Verbajs, G.: Ali lahko lastnik družbe in poslovodna oseba po upokojitvi ohrani zastopanje v družbi?

¹⁰ Ur. l. RS, št. 72/2006-UPB3, 114/2006-ZUTPG, 91/2007, 71/2008 Skl.US: U-I-163/08-7, 76/2008, 118/2008 Skl.US: U-I-163/08-12, 47/2010 Odl.US: U-I-312/08-31, 62/2010-ZUPJS

- osebe, ki so v delovnem razmerju v Sloveniji – zaposlene osebe (prva točka 15. člena ZZVZZ),
- osebe, ki so lastniki zasebnih podjetij v Sloveniji, če niso zavarovane iz drugega naslova (šesta točka 15. člena ZZVZZ).

Oseba, ki po ZZVZZ izpolnjuje več temeljev za zavarovanje, lahko prosto izbira, po kateri podlagi bo zavarovana, saj zakon ne določa vrstnega reda zavarovalnih podlag tako kot ZPIZ-1.

3.2.1. Družbenik kot poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe

Družbenik, ki je hkrati poslovodna oseba v družbi na podlagi pogodbe o poslovođenju, se lahko obvezno zavaruje na podlagi šeste točke 15. člena ZZVZZ, ki pravi, da se obvezno zavarujejo osebe, ki so lastniki zasebnih podjetij v Sloveniji, če niso zavarovane iz drugega naslova. Obseg zavarovanja teh oseb je enak statusu samozaposlenih (Cepec et al., 2010, str. 160).

Poslovodna oseba, ki opravlja funkcijo na podlagi pogodbe o poslovođenju, ni vključena v zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni na podlagi 16. člena ZZVZZ. Poleg tega pa poslovodne osebe prav tako niso upravičene do nadomestila med začasno zadržanostjo od dela, saj jih 28. člen ZZVZZ ne omenja med upravičenci.

Na podlagi šeste točke 15. člena ZZVZZ bodo po novem obvezno zdravstveno zavarovani tudi družbeniki, ki sicer ne izpolnjujejo pogojev za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in sicer družbeniki, ki niso hkrati poslovodje, ter družbeniki, ki so hkrati poslovodje in ki sicer ne izpolnjujejo pogojev za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ne dosegajo predpisane višine dohodka).

ZZVZZ zavarovance ne ločuje enako kot ZPIZ-1, saj ne vsebuje kategorije zavarovancev, ki so družbeniki in poslovodje hkrati, ampak le družbenike. Zato so poslovodje na podlagi civilnopravne pogodbe, ki so hkrati tudi družbeniki, zavarovane po statusu lastnika oziroma družbenika na podlagi šeste točke 15. člena ZZVZZ.

Vključitev v obvezno zdravstveno zavarovanje določata dve šifri zavarovalnih podlag. Prva vključuje socialno zavarovanje in je pogojena z družbenikom zasebne družbe, ki je hkrati poslovodna oseba in opravlja dejavnost kot edini ali glavni poklic. To pa ne velja, v kolikor je ta poslovodna oseba na šolanju, takrat se lahko zavaruje po drugi podlagi, ki pa vključuje zgolj zdravstveno zavarovanje.

Poslovodnim osebam, zavarovanim kot lastniki družb, so v času, ko nimajo poravnanih obveznosti plačevanja prispevkov, zadržane pravice do zdravstvenih storitev in denarnih dajatev iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja, uveljavijo lahko le nujno zdravljenje.

Hkrati je poslovodna oseba, ki je vključena v obvezno zdravstveno zavarovanje kot lastnik družbe, sama zavezanec za plačilo vseh prispevkov iz obveznega zdravstvenega zavarovanja (za primer bolezni in poškodbe izven dela ter za poškodbo pri delu in poklicno bolezen), pri čemer je osnova za obračun prispevkov najnižja bruto pokojninska osnova.

3.2.2. Družbenik kot poslovodja v delovnem razmerju

ZZVZZ v 15. členu določa, da se obvezno zdravstveno zavarujejo osebe, ki so v delovnem razmerju v Republiki Sloveniji. Družbeniku, ki opravlja v družbi tudi funkcijo poslovodje na podlagi pogodbe o zaposlitvi, se z obveznim zavarovanjem zagotavlja najširši krog upravičenj, in sicer plačilo zdravstvenih storitev, nadomestilo plače med začasno zadržanostjo od dela, pogrebna in posmrtnina in povračilo potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenih storitev.

Prednost, ki jo imajo zaposlene osebe pred nezaposlenimi (poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe), je v tem, da imajo pravico do nadomestila zaradičasne odsotnosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe že od prvega dne odsotnosti, družbeniki pa imajo takšno pravico šele po 31 dneh. Ta razlika ekonomsko gledano nima posebnega pomena, saj prvih 30 dni stroške odsotnosti z dela nosi delodajalec, ki pa je v enoosebni d. o. o. družbenik, kar pomeni, da se le-ta izenači z delavcem.

3.3. Zavarovanje za primer brezposelnosti

Zavarovanje za primer brezposelnosti ureja v Sloveniji Zakon o urejanju trga dela¹¹ (v nadaljevanju ZUTD). Z zavarovanjem za primer brezposelnosti se zagotavlja varnost zavarovancev v primerih nastanka brezposelnosti brez njihove krivde ali proti njihovi volji z zagotovitvijo denarnih nadomestil po načelih vzajemnosti in solidarnosti (tretji odstavek 3. člena ZUTD).

Pravice iz obveznega in prostovoljnega zavarovanja za primer brezposelnosti so:

- pravica do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti,
- pravica do plačila prispevkov za obvezna socialna zavarovanja,
- pravica do plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje eno leto pred izpolnitvijo minimalnih pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (prvi odstavek 58. člena ZUTD).

Zavarovanje za primer brezposelnosti vključuje obvezno zavarovanje kot tudi prostovoljno vključitev zavarovancev v obvezno zavarovanje. Obvezno se za primer brezposelnosti zavarujejo osebe, ki so v delovnem razmerju (prva točka prvega odstavka 54. člena ZUTD) ter poslovodne osebe v osebni družbi in enoosebni d. o. o. (šesta točka prvega odstavka 54. člena ZUTD).

¹¹ Ur. l. RS, št. 80/2010

Prav tako kot pri pokojninskem in invalidskem zavarovanju je tudi pri zavarovanju za primer brezposelnosti pomembno, da se oseba, ki istočasno izpolnjuje pogoje za vključitev v obvezno zavarovanje po več podlagah, določenih v tem zakonu, obvezno zavaruje po tisti podlagi, ki je v tem zakonu navedena pred drugimi (drugi odstavek 54. člena ZUTD).

Za brezposelno osebo se po 8. členu ZUTD šteje iskalec zaposlitve, ki je zmožen za delo, prijavljen na zavodu, aktivno išče zaposlitev in je pripravljen sprejeti ustrezno oziroma primerno zaposlitev, ki mu jo ponudi zavod ali drug izvajalec storitve posredovanja zaposlitve, ter:

- ni v delovnem razmerju,
- ni poslovodna oseba v osebni družbi in enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo ter zavodu.

3.3.1. Družbenik kot poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe

Poslovodni osebi, ki delo opravlja na podlagi pogodbe o poslovođenju, je omogočeno, da se za primer brezposelnosti zavaruje na podlagi šeste točke prvega odstavka 54. člena ZUTD, ki pravi, da se obvezno zavarujejo poslovodne osebe v osebni družbi ali enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo.

V primeru, da ima družbenik kot poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe hkrati sklenjeno tudi delovno razmerje z družbo, pa se mora na podlagi drugega odstavka 54. člena ZUTD prednostno zavarovati po prvi točki prvega odstavka 54. člena ZUTD kot oseba v delovnem razmerju.

Za brezposelno osebo se po 8. členu ZUTD šteje iskalec zaposlitve, ki je zmožen za delo, prijavljen na zavodu, aktivno išče zaposlitev in je pripravljen sprejeti ustrezno oziroma primerno zaposlitev, ki mu jo ponudi zavod ali drug izvajalec storitve posredovanja zaposlitve, ter ni poslovodna oseba v osebni družbi ali enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo.

3.3.2. Družbenik kot poslovodja v delovnem razmerju

Poslovodja, ki z družbo sklene pogodbo o zaposlitvi, je obvezno zavarovan za primer brezposelnosti na podlagi prve točke prvega odstavka 54. člena ZUTD, ki pravi, da se za primer brezposelnosti zavarujejo osebe v delovnem razmerju.

Za brezposelno osebo se po 8. členu ZUTD šteje iskalec zaposlitve, ki je zmožen za delo, prijavljen na zavodu, aktivno išče zaposlitev in je pripravljen sprejeti ustrezno oziroma primerno zaposlitev, ki mu jo ponudi zavod ali drug izvajalec storitve posredovanja zaposlitve ter ni v delovnem razmerju.

3.4. Zavarovanje za starševsko varstvo

Z Zakonom o starševskem varstvu in družinskih prejemkih¹² (v nadaljevanju ZSDP) se ureja zavarovanje za starševsko varstvo in pravice, ki iz tega izhajajo, družinske prejemke, pogoje in postopek za uveljavljanje posameznih pravic ter druga vprašanja glede izvajanja tega zakona (1. člen ZSDP). Pravice iz naslova zavarovanja za starševsko varstvo in pravice do družinskih prejemkov uveljavlja eden od staršev, če zakon ne določa drugače in so vezane na otroka (2. člen ZSDP).

Centri za socialno delo v Sloveniji so od ministra za delo, družino in socialne zadeve pooblašteni, da odločajo o pravicah iz zavarovanja za starševsko varstvo ter o pravicah do družinskih prejemkov (Vodovnik, 2009, str. 194).

Po 7. členu ZSDP se za pravice iz zavarovanja štejejo:

- starševski dopust (porodniški dopust, očetovski dopust, dopust za nego in varstvo otroka ter posvojiteljski dopust (13. člen ZSDP)),
- starševsko nadomestilo (porodniško nadomestilo, očetovsko nadomestilo, nadomestilo za nego in varstvo otroka in posvojiteljsko nadomestilo (38. člen ZSDP)),
- pravica do krajšega delovnega časa in pravica do plačila prispevkov za socialno varnost zaradi starševstva.

Zavarovanci za starševsko varstvo so:

- osebe, ki so v delovnem razmerju v Republiki Sloveniji (prvi odstavek 6. člena ZSDP) in
- poslovodne osebe gospodarskih družb in direktorji zasebnih zavodov v Republiki Sloveniji, ki niso zavarovane na drugi podlagi (peti odstavek 6. člena ZSDP).

Poslovodne osebe, ki delo opravljajo na podlagi pogodbe o poslovođenju, so vključene v sistem zavarovanja za starševsko varstvo in jim pripada tako pravica do starševskega dopusta in nadomestila kot tudi pravice iz naslova krajšega delovnega časa. V tem primeru so poslovodne osebe zavezane same kriti tudi tisti del prispevkov iz navedenega zavarovanja, ki ga načeloma krije delodajalec.

Obvezno se za primer zavarovanja za starševsko varstvo zavarujejo tako družbeniki enoosebnih družb kot tudi poslovodne osebe, ki imajo z družbo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi ali pogodbo o poslovođenju.

3.5. Shematski prikaz sistema socialnih zavarovanj glede na različne statusse zavarovancev v enoosebni d. o. o.

Povzetek sistema socialnih zavarovanj bom prikazala s pomočjo tabele, ki bo najbolj nazorno prikazala vse vrste zavarovanj za vse tri pravne statusse, ki jih ima lahko fizična oseba v

¹² Ur. l. RS, št. 110/2006-UPB2, 114/2006-ZUTPG, 122/2007 Odl.US: U-I-11/07-45, 10/2008, 62/2010-ZUPJS

družbi, status družbenika, status poslovodje na podlagi civilnopravne pogodbe ter status poslovodje na podlagi pogodbe o zaposlitvi.

Tabela 1: Shematski prikaz sistema socialnih zavarovanj glede na različne statusse zavarovancev v enoosebni d. o. o.

Pravni status Zavarovanje	a) Družbenik	b) Družbenik kot poslovodja na podlagi civilnopravne pogodbe	c) Družbenik kot poslovodja na podlagi pogodbe o zaposlitvi
Pokojninsko in invalidsko – ZPIZ-1	Prostovoljno (obvezno je zavarovan le, če je hkrati tudi poslovodja)	Obvezno (peti odstavek 13. člena ZPIZ-1 ali drugi odstavek 15. člena ZPIZ-1)	Obvezno (prvi odstavek 13. člena ZPIZ-1)
Pokojninsko in invalidsko – ZPIZ-2	Obvezno (13. člen ZPIZ-2)	Obvezno (18. člen ZPIZ-2)	Obvezno (16. člen ZPIZ-2)
Zdravstveno	Obvezno (šesta točka 15. člena ZZVZZ)	Obvezno (šesta točka 15. člena ZZVZZ)	Obvezno (prva točka 15. člena ZZVZZ)
Za primer brezposelnosti	Niso	Obvezno (šesta točka prvega odstavka 54. člena ZUTD)	Obvezno (prva točka prvega odstavka 54. člena ZUTD)
Za starševsko varstvo	Prostovoljno (obvezno je zavarovan le, če je hkrati tudi poslovodja)	Obvezno (peti odstavek 6. člena ZSDP)	Obvezno (prvi odstavek 6. člena ZSDP)

Vir: Povzeto po Cepec et al., Pot v podjetništvo s. p. ali d. o. o., 2010, str.169

SKLEP

ZGD-1 v prvem odstavku 523. člena opredeljuje d. o. o. kot pravno ali fizično osebo, ki ima samo enega družbenika. Najpogosteje je edini družbenik tudi poslovodja (direktor) d. o. o., ki na lastno odgovornost vodi posle družbe in jo zastopa. Edini družbenik tako samostojno odloča o vseh vprašanih, o katerih v d. o. o. z več družbeniki odloča skupščina družbenikov.

Enoosebna d. o. o. se namesto z družbeno pogodbo ustanavlja z aktom o ustanovitvi, za katerega ni potrebno, da je v obliki notarskega zapisa. Edini ustanovitelj mora družbi zagotoviti 7.500 EUR osnovnega kapitala, pri čemer mora biti osnovni kapital v celoti sestavljen iz enega vložka, ter vse sprejete odločitve iz 505. člena ZGD-1 vpisovati v knjigo sklepov, kakor to določa 526. člen ZGD-1, saj sklepi, ki niso vpisani, nimajo pravnih učinkov.

Poleg družbenika pa vloga poslovodje zavzema osrednje mesto v d. o. o., saj brez njega ne more delovati. D. o. o. ima lahko enega ali več poslovodij, ki na lastno odgovornost vodijo posle družbe in jo zastopajo (prvi odstavek 515. člena ZGD-1).

Ustanovitelj enoosebne d. o. o. lahko v skladu s slovensko zakonodajo izbira med različnimi pravnimi statusi v družbi. Lahko je samo družbenik, lahko je poslovodja v civilnopravnem odnosu ali pa tudi poslovodja, ki je v svoji družbi zaposlen na podlagi pogodbe o zaposlitvi in je tako z družbo tudi v delovnem razmerju (Cepec et al., 2010, str. 146).

Sodna praksa se že dolgo časa ukvarja z vprašanjem, če je pogodba med d. o. o. in njenim direktorjem, ki je hkrati edini družbenik, lahko pogodba o zaposlitvi. Sodišče je v preteklosti sicer razsodilo, da v slovenskem pravnem redu ni nobene ovire, da posameznik ne bi mogel biti hkrati edini družbenik in delavec v isti d. o. o., ter da družbenik v enoosebni d. o. o. z družbo lahko sklene delovno razmerje. Vendar novejša sodna praksa nasprotuje temu, saj pravi, da manjka temeljni element delovnega razmerja, tj. podrejenost delavca delodajalcu. Ker sta v enoosebni d. o. o. položaja delavca in delodajalca združena v eni osebi onemogoča nastanek dvostranskega razmerja, ki je pogoj za obstoj delovnega razmerja. Zato predstavlja sklenjena pogodba o zaposlitvi navidezni pravni posel.

Možnost vključitve, obseg pravic in višina prispevkov s sistemu socialne varnosti v Sloveniji so sistemsko vezani na različne statute posameznika, kot jih opredeli sistem socialne varnosti. Socialna zakonodaja v Sloveniji na sistemski ravni ne pozna celostne opredelitve socialnega varstva in definiranja posameznih socialnih statusov, prav tako pa ne opredeljuje posameznih statusov zavarovancev, ki bi veljali na splošno za vse oblike socialnih zavarovanj (Cepec et al., 2010, str. 143–144).

V nadaljevanju sem naredila povzetek zavarovanj socialne varnosti za vse tri pravne statute, ki jih ima lahko fizična oseba v družbi, status družbenika, status poslovodje na podlagi civilnopravne pogodbe ter status poslovodje na podlagi pogodbe o zaposlitvi.

V enoosebni d. o. o. se oseba, ki je le družbenik, ne more obvezno zavarovati. Družbenik, ki je hkrati tudi poslovodja družbe se na podlagi pogodbe o zaposlitvi obvezno zavaruje po prvem odstavku 13. člena ZPIZ-1. Na podlagi civilnopravne pogodbe se družbenik, ki je hkrati tudi poslovodja, lahko obvezno zavaruje po petem odstavku 13. člena ZPIZ-1, če dosega minimalno plačo in je tako zavarovan kot delavec, ali po drugem odstavku 15. člena ZPIZ-1, če ne dosega minimalne plače in je zavarovan kot samostojni podjetnik. Če oseba istočasno izpolnjuje pogoje za vključitev v obvezno zavarovanje po več podlagah, se obvezno zavaruje po tisti podlagi, ki je v tem zakonu navedena pred drugimi podlagami, po katerih bi bila vključena v zavarovanje (25. člen ZPIZ-1).

V prejšnjem letu je državni zbor pripravil predlog novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju – ZPIZ-2, vendar je bil na letošnjem referendumu zavržen. Po novem zakonu bi bili tako družbeniki družb ter poslovodje, ki so zaposleni na podlagi

pogodbe o zaposlitvi obvezno zavarovani na podlagi 16. člena ZPIZ-2, poslovodje na podlagi civilnopravne pogodbe pa po 18. členu ZPIZ-2.

Zdravstveno zavarovanje po šesti točki 15. člena ZZVZZ obvezno zavaruje tako družbenike enoosebnih družb kot tudi poslovodje na podlagi civilnopravne pogodbe, medtem ko so poslovodje na podlagi pogodbe o zaposlitvi obvezno zavarovane na podlagi prve točke 15. člena ZZVZZ.

Obvezno zavarovanje za primer brezposelnosti loči med poslovodjo, ki ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi in se zavaruje na podlagi prve točke prvega odstavka 54. člena ZUTD, in med poslovodjo, ki ima sklenjeno civilnopravno pogodbo in se zavaruje na podlagi šeste točke prvega odstavka 54. člena ZUTD. Oseba, ki je v družbi le družbenik, pa se obvezno ne more zavarovati.

Obvezno se za primer zavarovanja za starševsko varstvo zavarujejo tako družbeniki enoosebnih družb kot tudi poslovodne osebe, ki imajo z družbo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi ali civilnopravno pogodbo.

LITERATURA IN VIRI

1. Ambicij. (2010, 22. november). Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje družbenikov, ki so poslovodne osebe. Ambicij. Najdeno 15. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.ambicij.si/index.php?option=com_content&view=article&id=1302:obvezno-pokojninsko-in-invalidsko-zavarovanje-drubenikov-ki-so-poslovodne-osebe&catid=65:finanneraunovodskekadrovske-novice&Itemid=73
2. Antić, F. (2011, 20. februar). Pogodba o zaposlitvi ali pogodba o poslovođenju?. Mladi podjetnik. Najdeno 15. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/poslovanje/pogodba-o-zaposlitvi-poslovođenju-ali-podjemna-pogodba/>
3. Bohinc, R. (1993). *Upravljanje gospodarskih družb*. Ljubljana: Lege artis.
4. Bohinc, R., & Ivanjko, Š. (1999). *Direktor gospodarske družbe: uprava d.d. in poslovodstvo d.o.o.* Ljubljana: Gospodarski vestnik.
5. Bohinc, R., Bratina, B., & Pivka, M.H. (1999). *Pravo gospodarskih družb*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. Cepec, J. (2010). (Ne)dopustnost zaposlitve poslovodje v enoosebni d.o.o. Pravna praksa, (1), 10-12
7. Cepec, J., Ivanc, T., Kežmah, U., & Rašković, M., (2010). *Pot v podjetništvo*. Ljubljana: GV Založba.
8. Kukec, B. (2005). *Veliki pravni priročnik za podjetnike* (dopolnjena izdaja). Ljubljana: Arkadija.
9. Mežnar, D. (2000). *Podjetniško pravo*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
10. Mežnar D. (2008). Primerjava prednosti in slabosti pogodbe o zaposlitvi poslovodne osebe in pogodbe o poslovođenju. *Podjetje in delo*, (1), 136-146
11. Predlog zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). Najdeno 17. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&epa=1300-v&mandate=-1&unid=PZ|924549183F6903AFC12577F1004FC1F8>
12. Prelič, S., et al. (2009). *Družba z omejeno odgovornostjo*. Ljubljana: GV Založba.
13. Ratnik A. (2002). Družba z omejeno odgovornostjo z enim družbenikom. *Podjetje in delo*, (5), 788-805
14. Senčur Peček D. (2008). Pojem poslovodne osebe, direktorja in vodilnega delavca v gospodarski družbi. *Delavci in delodajalci*, (1), 7-26
15. Senčur Peček D. (2009). Prenehanje pogodbe o zaposlitvi s poslovodno osebo v primeru prenehanja funkcije poslovodne osebe. *Delo in delodajalci*, (1), 7-34
16. Sečur Peček D. (2010). Je pogodba o opravljanju funkcije direktorja lahko pogodba o zaposlitvi?. *Podjetje in delo*, (5), 835-862
17. Sklep Vrhovnega sodišča VIII Ips 58/2007, z dne 28. maj 2008. Najdeno 17. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/27126/
18. Sodba in sklep Vrhovnega sodišča VIII Ips 204/2008, z dne 21. junija 2010. Najdeno 17. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/2010040815246031/
19. Sodba Vrhovnega sodišča VIII Ips 484/2006, z dne 20. november 2007. Najdeno 17. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/30557/
20. Sodba Vrhovnega sodišča VIII Ips 167/2008, z dne 19. oktober 2009. Najdeno 17. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/63654/

21. Sodba Vrhovnega sodišča VIII Ips 158/2009, z dne 21. februar 2011. Najdeno 17. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/2010040815252477/
22. Strban, G. (2005). *Temeljni obveznega zdravstvenega zavarovanja*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
23. Strban G. (2008). Socialna varnost oseb aktivnih zunaj delovnega razmerja. *Delavci in delodajalci*, (2-3), 345-366
24. Šetinc Tekavc, M., & Tekavc, J. (2008). *Pogodba o zaposlitvi s komentarjem*. Ljubljana: Planet GV.
25. Tičar L. (2008). Temeljna vprašanja kroga oseb delovnopравниega varstva. *Delavci in delodajalci*, (2-3), 329-343
26. Točka e-VEM. Najdeno 17. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://evem.gov.si/evem/>
27. Uredba o sodnem registru. *Uradni list RS* št. 49/2007, 98/2007, 13/2008, 49/2009-ZSReg-E
28. Uredba o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register. *Uradni list RS* št. 18/2002, 43/2007
29. Verbajs, G. (2010, 3. maj). Ali lahko lastnik družbe in poslovodna oseba po upokojitvi ohrani zastopanje v družbi?. *Ius optima*. Najdeno 15. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.ius-optima.com/ali-lahko-lastnik-druzbe-in-poslovodna-oseba-po-upokojitvi-ohrani-zastopanje-v-druzbi/#more-271>
30. Verlag Dashöfer. (2011, 22. marec). Kako se najbolje zavarovati kot direktor lastne družbe?. Verlag Dashöfer. Najdeno 15. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.eclanki.com/Art/367/284/Kako-se-najbolje-zavarovati-kot-direktor-lastne-dru-be.html/>
31. Vodovnik, Z. (2009). *Poglavja iz delovnega in socialnega prava*. Nova Gorica: Evropska pravna fakulteta v Novi Gorici.
32. Zakon o delovnih razmerjih. *Uradni list RS* št. 42/2002, 79/2006-ZZZPB-F, 46/2007 Odl.US: U-I-45/07, Up-249/06-22, 103/2007, 45/2008-ZArbit, 83/2009 Odl.US: U-I-284/06-26
33. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 65/2009-UPB3, 83/2009, 33/2011
34. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS* št. 109/2006-UPB4, 112/2006 Odl.US: U-I-358/04-13, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 Skl.US: U-I-325/05-5, 10/2008-ZVarDod, 98/2009-ZIUZGK, 27/2010 Odl.US: U-I-40/09-15, 38/2010-ZUKN, 61/2010-ZSVarPre, 79/2010-ZPKDPIZ
35. Zakon o poslovnem registru Slovenije. *Uradni list RS* št. 49/2006 – ZPRS-1, 33/2007-ZSReg-B
36. Zakon o sodnem registru. *Uradni list RS* št. 54/2007 – UPB2, 65/2008, 49/2009
37. Zakon o socialnem varstvu. *Uradni list RS* št. 3/2007-UPB2, 23/2007 popr., 41/2007 popr., 122/2007 Odl.US: U-I-11/07-45, 61/2010-ZSVarPre, 62/2010-ZUPJS
38. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih. *Uradni list RS* št. 110/2006-UPB2, 114/2006-ZUTPG, 122/2007 Odl.US: U-I-11/07-45, 10/2008, 62/2010-ZUPJS
39. Zakon o urejanju trga dela. *Uradni list RS* št. 80/2010
40. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. *Uradni list RS* št. 72/2006-UPB3, 114/2006-ZUTPG, 91/2007, 71/2008 Skl.US: U-I-163/08-7, 76/2008, 118/2008 Skl.US: U-I-163/08-12, 47/2010 Odl.US: U-I-312/08-31, 62/2010-ZUPJS